

МИКЕЛЕ ЛАЛИ
НА ГАЛАХОР КАЦНА
ЗВЕЗДОЛЕТ

Превод от руски: Емил Христов, 1970

chitanka.info

„... Когато хората стигнаха до границата на Слънчевата система и започнаха да се готвят за следващия скок в Галактиката, те се сблъскаха с непобедим на пръв поглед противник — времето. Дори и да постигнеха скорости, надвишаващи светлинната, човешкият живот би бил кратък, за да се преодолее бездната от хиляди и милиони светлинни години, която отделяше една звезда от друга, една система от друга. Днес всички знаят как беше решен този проблем — чрез забавяне на жизнените процеси. Затворени в огромните кабините на звездолетите, които се управляваха от роботи и потопени в състояние на анабиоза, мъжете и жените на Слънчевата система се устремиха към Алфа Центавър. После към Сириус, после — още по-далеч, към самия център, а след това към периферията на Галактиката. Но наред с тези разширяващи се завоевания в космоса, назряваше в нов сериозен проблем. Постепенно той се превърна в най-неотложният. Стана ясно, че битката с времето не е спечелена напълно. Обемът от знания, който трябваше да овладяват космонавтите, бе нараснал до такава степен, че подготовката на прокарващите нов път в Галактиката трябваше да започне от най-ранно детство. Науката изискваща от мъжете и жените в Космоса нова, може би най-голяма жертва. «Дайте ни децата си — казаха им. — Ние ще ги отгледаме там, на най-предния край и ще ги подготвим за следващия щурм. Когато вие дойдете при нас, те вече ще бъдат готови да полетят напред. Ще го сторят без да губят десетилетия!» И ето, първите пасажерски кораби се отправиха на път...“

(Из „Учебник по галактическа история“, гл. II, стр. 175, издание на Таксиурския университет, 4961 год.)

Момчето вървеше бавно из окрайнините на гората. Беше светлокосо, с тънки ръце и крачета. Очите му бяха необикновени — те имаха виолетов цвят. Вървящият по петите му робот като че ли сумираше размишленията си на глас, защото каза:

— Трябва да се движи повече. В противен случай ще хване рахит. От утре ще прибавим и баскетбол. Трийсет минути на ден няма да му навредят.

Момчето протегна ръка към едно дърво, чиито отрупани с плодове клони се бяха свели да земята и откъсна сладка шушулка. Тъкмо се канеше да я поднесе към устата, когато най-близкият клон започна да го шибя яростно по бузите и врата със странните си, напомнящи пера листи.

— Ай! — простена момчето. — Туксо! Не виждаш ли, че ме бие!

— И много правилно! — рече роботът.

Ударите станаха по-слаби. Клоните се вдигнаха и по цялото стебло отгоре до долу премина странна тръпка, сякаш дървото се възмущаваше и протестираше.

— Какво? Правилно ли? — попита момчето. — А ти за какво си? Нали си мой и си длъжен да ме пазиш? Защо винаги си на тяхна страна?

— Защото са прави — каза роботът. — Не виждаш ли, че плодът е още зелен? Защо го откъсна?

— Защото съм гладен!

— Нали имам цяла чанта с храна? Можеш да ядеш колкото искаш! Защо ги дразниш?

— Не искам нищо от твоята чанта! Повече обичам сладките шушулки, ясно ли ти е?

— Щом е тъй, тогава ще те пердшат!

— И това ми било приятел! — каза момчето.

— Малък си още! — отвърна роботът. — Нямах и десет години. А аз какво ли не съм видял на тоя свят!...

— Ти пак си запя своята! — усмихна се момчето. — Е добре, на колко години си?

— На две хиляди! — каза роботът.

— Стар хитрец! И мислиш, че ще ти повярвам!

Ръката на робота се спусна зад врата на момчето. Тя беше метална, но механизмът, подаващ командата към ръцете на робота, беше тъй съвършен, че те можеха да вдигнат яйце без да го строят, да погледят кожа без да повредят мъха, да откъснат листенцата на лайкучка, да измерят силата на циклама или нежното подуване на утринния ветрец. Затова и плесницата излезе такава, каквато трябваше да бъде: не много силна, но достатъчна осезателна. Момчето отново започна да хленчи:

— Сега пък ти ме биеш! Престъпник! Нарушаваш първия закон на роботехниката... Какво, забрави ли го? Никога не трябва да се бие човек!

— Разбира се, че го помня. Никога да не се бие човек... Но нима ти постъпваш като човек? Ако не престанеш да се държиш така, ще получаваш шамари от сутрин до вечер! Аз съм твой възпитател, недей забравя!

Хлапакът веднага се успокои.

— Но аз действително съм гладен! — каза той. — Какво имаш за ядене?

— Каквото ти душа желае — отвърна бащински роботът. — Казвай по-скоро!

— Искам сладка шушулка!

— Заповядай!

Появилият се в ръката на робота плод беше зрял, апетитен, под чудната му кожичка с цвета на слонова кост прозираше нежна и сочна сърцевина.

— Защо ги правят бели?... — каза момчето разочаровано. — Не ми харесват такива! Виж, ако бяха червени, щеше да бъде друго...

Туксо не се усмихна, просто защото не можеше да го стори. Лицето и цялото му тяло бяха направени от най-чист цианадий, полиран като огледало, неръждаем и устойчив на всякакви вредни

въздействия: роботът бе предназначен не за векове, а за хилядолетия. И все пак, по лицето му се мерна нещо като усмивка.

— Юнак! — каза той. — Започваш да съобразяваш! Ти се интересуваши от биология? Може би ще успееш да ги убедиш...

— В какво?

— Да ги правят червени...

— Кое да правят?

— Сладките шушулки. Те съвсем не са глупави инакчи.

— За кого говориш!

— За дърветата... За дърветата говоря... Ти си човек. А на вас хората често не достига търпение. Не е както при нас, машините!

— Че каква машина си ти? Ти не си машина!... Ти си Туксо, моят възпитател!

— Много любезно! Но когато пораснеш и започнеш да изучаваш роботехника, тогава ще ти стане ясно всичко... Е, хайде да оставим този разговор!... Така, значи тебе ти се нрави биологията. Би ли искал да работиш по проблема за превръщане на белите шушулки в червени?

— А, не! Защо ми е? Аз искам да полетя в Космоса! — отвърна момчето. — Да отида на друга планета...

— Съгласен съм... Ние заедно ще полетим и ще я усвоим, а след това ще идем на друга планета...

— Колко хубаво! — каза момчето. — А на тебе харесва ли ти?

— Пак ще ти повторя, аз съм машина, а не човек. На мен не може нещо да ми харесва или да не ми харесва. Но тъй като съм възпитател, в мен вложиха тези проклети схеми за търсене на аналогии и затова задавам въпроси. Ето сега, ще ти задам въпрос: защо искаш да откриеш нова планета, да я усвоиш, а след това и друга и друга и тъй без край? С една дума защо ти харесва това?

— Защото съм човек! — възкликна с негодувание момчето. — Аз искам да вървя напред, да изследвам милионите галактики, които ни очакват...

— Разбирам — рече Туксо. — Е, няма какво да се прави! Такива сте си по природа! Как му казвате вие? Жажда за знания, да, да... Добре, време е да се връщаме! — добави той с решителен тон.

— Толкова рано? — запротестира огорченото момче. — Не е справедливо! Ще се оплача на съвета!

— Никому няма да се оплачеш — каза Туксо. — Ще се върнем в къщи по-рано, но за това си има причина. На мен ми заповядват и аз изпълнявам...

— Какво има? — попита момчето.

— Не бива да ти казвам...

— Ако не бива, тогава не трябваше и да започваш... Ти си машина, помниш ли, сам ми каза!

— Имаш добра памет.

— Извини ме, не исках...

— Да оставим това... Утре е първият ден от месец май.

— Какво-о?

— Стой кротко. Първият ден от месеца, който на старата Земя наричат май. И по този случай тук ще се състои тържество със знамена и музика... Всички ще се съберат на стадиона... Ще стане нещо чудно, нещо, което ще зарадва най-много вас, децата...

— Какво ще стане?

— Ще долетят майките ви! — произнесе тържествено Туксо.

Момчето замря неподвижно, като че замръзна.

— Не е истина! — завика изведнъж то. И избухна в неудържим плач. — Не е истина! Никакви майки не съществуват! Това са само приказки...

— Глупаче! — И Туксо придърпа с внимателно движение хлапака към себе си, понеже знаеше, че хората плачат най-добре когато има къде да заврат лицето си, пък било и върху огромно метално туловище. — Глупаче, кой ти каза такова нещо?

— Не съм виждал още нито една майка — проговори момчето, тресейки се от ридания. — Те не съществуват. А ние тъй много искаме да ги видим...

— Те ще долетят! — все така тържествено повтори Туксо. — Ще долетят! Утре, на Първи май. За мен Първи май винаги е бил голям празник. Аз чувам как вътре в мен свири някаква музика. И върша всичко на фона на тази музика. Но всяка година идва ден, когато музиката изскача от мен, изригва като свръхнова, като растяща звезда.

— Ти винаги ли си живял тук? — попита момчето.

— Аз? Че къде ли не съм работил!... Участвувал съм в първия звезден полет до Алфа, бивал съм и в рая, и в ада... Кого оставиха върху нажежените равнини на Меркурий, за да прави наблюдения и да

предава оттам съобщения! Кой прекара почти цяла година на Черните Луни на Сириус? След това трябваше да ми сменят шасито, защото цялото се беше разяло от киселините. Но издържах. Мозъкът ми и всичко останало си беше в ред, нито един транзистор не ми бе изгорял. Аз вървах пред хората, винаги бях в авангард. И хората ме обичаха. Но какво говоря? Машините не могат да бъдат обичани. Тях ги уважават. Така, хората винаги са ме уважавани. Оценявали са ме за това, което струвам.

— Защо тогава остави работата си?

— Защото ето вече цяла година как ти си при мен... при мен вие сте много... Но недей да мислиш, че работя като възпитател от една или дори от няколко десетки години...

— С една дума, ти не си само мой? — попита момчето с нотка на ревност в гласа.

— Какво значи „мой“? Сега съм твой, а утре, когато долети пасажерския кораб, аз вече няма да съм ти нужен! С теб ще бъдат майка ти и баща ти.

— Ще бъдат, казваш! — отвърна момчето.

— Време е да се връщаме — рече роботът. — Утре ще напусна планетата и ще полетя напред. Не зная защо, но такава е заповедта. Там, зад Великия Пояс, живеят други деца. Трябва да ги науча на много неща, така както научих тебе и всички вас. След това и там ще пристигнат звездолети. Кораби с майки и бащи. А аз ще се отправя отново на път.

— Ти си без съвест! — каза момчето. — Аз съм съвсем малък. Само на десет години. А ти искаш да избягаш и да ме оставиш... Какво ще правя без теб? Аз няма да мога да живея.

— Не! — отвърна Туксо. — Тъй ти се струва. Утре ще поискаш да видиш пасажерския кораб. Животът ще ти се стори прекрасен. Пред теб ще бъдат планетите, ти трябва да се добереш до Великия Пояс. Там вече има хора. И деца изпратиха там... А ти казваш — не мога да живея! Реши сега сам кой от нас е безсъвестен! Но време е вече да вървим. Давам ти още няколко минути... Отдалечи се малко настрана, трябва да поговоря с моя приятел дървото! — каза Туксо. — Ела след четвърт час. Въпреки че мен вече няма да ме има.

— Няма ли повече да те видя? — попита момчето огорчено.

— Ще ме видиш. На стадиона. И дори ще ме чуеш... Но скоро дървото ще ти протегне клона си. Хвани се за него и ще чуеш най-хубавата приказка в живота си. Прощавай, малък човек! — и Туксо посочи с ловката си метална ръка към съседната гора.

— Страх ме е от тези ксирангуа — рече момчето. — Те ще ме изядат.

— Никой няма да те докосне. Гората ще те пази. Тя е твой приятел. Или не ми вярваш?

— Ще отида.

— Добре. Прощавай, Гарсо!

След двайсет минути хлапакът се върна. Туксо го нямаше. Върху яркосинята трева личаха следи от неговите стъпки. Дървото сведе един клон до самата земя, сякаш канеше момчето да седне. То се изтегна на тревата, хвана в ръце странните перести листа и изведнъж... чу глас.

— Говоря ти по заръка на Туксо — каза дървото. — Утре ще долетят майките. Това е истина. Ще долети и твоята майка.

Момчето се опита да стане, но дървото отново проговори:

— Стой си спокойно!

Странно чувство обзе момчето.

— Недей мърда! Това не е приказка. Вие всички сте дошли от Земята. Не го ли знаеше? Не? Ти мислиш, че си се родил тук, но всъщност теб те пренесоха от Земята. Едва си се бил появил на този свят, когато започна Великото Пътешествие. Задържаха растежа ти. И не порасна, докато не преодоля бездната на времето и пространството, която те отделяше от Галахор. А планетата явно ти харесва, въпреки че крадеш неузрели плодове.

— Повече няма! — каза жално момчето. — Никога вече няма. Разказвай по-нататък!

— Ти си като цвете. Роди се върху една планета — Земята, а израсна тук, на Галахор. Това е чудесно, нали?

— Но защо са постъпили тъй?

— Ти питаш защо? Да, разбира се, нали си човек! Вие само това знаете, да задавате въпроси. Ще разбереш когато започнеш да учиш. Сега си още малък. Ще пораснеш и тук, с тебе ще бъдат баща ти и майка ти.

— Татко и мама! — очарована повтори момчето.

— Точно така. Туксо ми каза, че ги наричат така. И тъй, утре в часа на Двете Луни, на стадиона ще се приземи пасажерски кораб. А сега си върви, мачкаш ми тревата... Всъщност, почакай... Туксо каза, че ще бъде и той там. И помоли да го слушаш внимателно. И аз ще бъда там! — завърши дървото.

Момчето вече се беше изправило на крака и се готвеше да изтича до дома, когато чу тихо, подобно на шепот, шумолене на клоните. Порано той не би обърнал внимание, но сега шумоленето го спря.

— Една минута, почакай, приятелче — говореше дървото. — Ти имаш време. Както виждам, започна вече да разбираш. Тук има достатъчно място. Галахор е голям...

— Хиляда пъти по-голям от Земята — каза машинално момчето.

— ... и затова ще се намери място за всички. Ако ти се яде хубава сладка шушулка, кажи. Дори ако непременно искаш да е червена, ние ще се погрижим да ти я доставим. Но само недей прилага насилие. Нека ти да си човек, а аз — шушулково дърво! Запомни го добре!

— Добре — рече момчето. — Извинявай!

— Юнак! Не трябва никакви извинения. И от днес нататък, приятелче, недей да се страхуваш от гората. Тя е твоя. Ние сме другари.

— Аз съм още малък — каза момчето, — и трябва много да се уча. Но сега е време да вървя. Аз все за пасажерския кораб си мисля.

— Ще се видим на стадиона! — рече дървото.

Като повървя малко, Гарсо видя голяма стъклена арка пред входа на града. Вече беше тъмно. През тази нощ му се присъниха чудни сънища. Но това, което видя на утрото, му се стори още по-прекрасно. Той се миеше, когато чу познатия глас на Туксо.

— Привет, човеко! — каза роботът. Ако се съдеше по гласа му, той беше радостно развълнуван. — Те приближават!

— Къде са?

— Минаха Диатемея. Вече влизат в нашата система. Скоро ще бъдат тук. Разбираш ли! Те са наши!

— След обяд ли ще се приземят?

— Ай-ай-ай, Гарсо! Ти трябва да знаеш колко време им е необходимо, за да влязат в пределите на нашата система. Ще се видим на стадиона...

— Но къде?

— Ти ще бъдеш но трибуните...

— А ти?

— Аз ще оглавявам шествието... Ох, ще се пръсна от радост, като бомба!

— Прощавай, Туксо... Аз те обичам!

— Прощавай, Гарсо... Нали знаеш, че съм само машина... Но аз също... с една дума, ти си добър човек. Уважавам те, ето какво исках да кажа. От тебе би излезнал най-мощният робот.

— Благодаря! — каза момчето.

Пасажерският кораб се приземи точно в три. Всички му казваха просто „пасажерски“, но за Гарсо той беше най-големият звездолет, който някого бе виждал в живота си. Даже бойните кораби от тази страна на Пояса не можеха да се сравняват с него. Обшивката му беше съвсем гладка. Не се виждаха нито херметически затворените люкове, нито хиперкосмическите илюминатори, нищо! Повърхността му беше полирана като скъпоценен камък, цялата святкаща, сякаш пазеше спомена за преодоляната за двайсет века космическа бездна. „Той е от Земята — мислеше си Гарсо. — От планетата, където съм се родил“. В тази металическа акула петстотин мъже и петстотин жени бяха потопени в сън. Физиологичните им функции, дейността на вътрешните органи и на мозъка бяха почти спрени. Минута след кацането на кораба, те трябваше да бъдат възобновени.

И ето, настъпи тази минута. Президентът на Галахор, достопочтеният Уотсън, се качи на трибуната. Гласът му ясно и отчетливо се разнесе по стадиона:

— Земни жители, растения и всички вие същества на Галахор! Ние дойдохме тук като първооткриватели преди много години. Не ние, а автоматите, верните приятели на човешкия род — роботите. А преди една година дойдохме и ние, първите хора. Трябваше да водим борба, защото не успяхме веднага да се разберем взаимно. Във всеки случай тъй беше в началото. Но след това нещата се уредиха. Във Вселената наистина има място за всички. Ние се готвим за нов скок зад Великия Пояс. Чакат ни други галактики, други светове. Но този скок ние трябваше да подготвим. Нужни са ни както здрав тил, така и предни постове. Трябваше да бързаеме, затова доведохме децата преди родителите. Длъжни бяхме да го сторим, щом искаме да победим

времето. Днес на планетата, която наричаме Земя, е Първи май... Това е голям празник... Аз нямам какво да добавя. Вместо мен, ще го разкаже Туксо, роботът първа серия, галактическият изследовател и възпитател на нашите деца, който скоро ще полети извън пределите на Пояса...

На стадиона излезе Туксо. Внезапно въздухът се изпълни с шумни възгласи. Бяха се включили затворените дълбоко в металния корпус на робота магнитни ленти. От неговите говорители, заработили с пълна мощ, се понесоха звуци, ечали преди хилядолетия, малко след излизането на първия човек в Космоса, в града, наричан Москва. Това беше посланието, което след десетки векове планетата-майка продължаваше да праща всяка година на своите синове, пръснати из Вселената, за да им напомни за първите стъпки на Великото Завоевание.

„Тук, на първомайския Червен Площад — гърмяха високоговорителите на Туксо, — в тази минута започва парадът и демонстрацията на трудещите се... В колоната на демонстрантите са милиони хора... На трибуната ще видим нашия Първи Космонавт...“

Грохотът на говорителите растеше. Туксо изригваше звуци с фантастична мощ: гласът на диктора се носеше от край до край по стадиона; не минаха и няколко минути и, станали прави, всички запяха заедно с ликуващата тълпа от записа. Песента беше старинна като света, като първата галактика, завоювана от човека; на тази песен беше съдено да прозвучи и отвъд границата на неизвестното, която хората бяха длъжни да прескачат. Това беше Интернационалът.

Гарсо не бе забелязал, че точно зад трибуната, на която стоеше, още през нощта бе израснало исполинско шушулково дърво. Един от клоните му докосна бузите на момчето и то ясно чу гръмливия глас на гората:

— Приятелче, Туксо ме помоли да ти разкажа: живял някога на Земята човек на име Юрий Гагарин...

В тази минута, подобно на магия, страничните стени на звездолета се отвориха и върху синята трева на стадиона започнаха да слизат мъже и жени, напуснали Земята преди две хиляди години. Веднага от всички страни ги обгърна, подобно на облак, тържествената вълна на химна.

Гарсо позна коя е неговата майка. Веднага я позна. Заедно с хилядите други деца, които нададоха шумен вик, той скочи от трибуната и се спусна към нея, за да я прегърне. Когато я наближи, тя също се хвърли към него и завика:

— Гарсо! Гарсо!

А след нея вървеше мъж. Той се смееше и очите му блестяха от радост.

— Мамо, мамо! — викаше с пълен глас момчето и обвиваше шията ѝ с ръце. — Каж ми по-бързо, как се казваш?!

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
12/1970 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.